

Nr 65.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes; given Stockholms slott den 12 februari 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 februari 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under femte huvudtiteln, punkterna 55 och 56, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1943/44 beräkna

dels till statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: avlöningar ett förslagsanslag av 268,000 kronor,

Bihang till riksdagens protokoll 1943. 1 saml. Nr 65.

dels ock till statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: omkostnader ett förslagsanslag av 209,000 kronor.

Jag anhåller nu att till fortsatt behandling få upptaga hithörande spörsmål.

1:o) Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: **Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1941/42	261,000	286,446
1942/43	268,000	—
1943/44 (förslag)	274,000	—

Kungl. Maj:t har den 24 april 1942 fastställt följande av riksdagen godkända personalförteckning för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes, att gälla tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 direktör		A 27
1 assistent och redogörare		A 21
1 assistent av 2:a klass		A 18
1 lantbruksinspektör		A 18
1 trädgårdsmästare		A 12
2 uppsyningsmän		A 10
6 förste förmän		A 8
2 yrkesmästare av 2:a klass		A 8
32 förmän		A 6
	Tjänstemän å övergångsstat.	
1 pastor och förste lärare		A 24
1 kamrerare		A 22
1 assistent av 1:a klass		A 20
2 uppsyningsmän		A 10
3 förste förmän		A 8

Anm. Tjänsten som assistent och redogörare skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde kamreraren kvarstår i tjänst.

Samtidigt har Kungl. Maj:t fastställt följande avlöningsstat för ifrågasvarande anstalter, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.	
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 180,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 8,700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ..	» 47,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 32,300
<hr/> Summa förslagsanslag kronor 268,000	

I skrivelse den 26 augusti 1942 har *anstaltsstyrelsen* framlagt förslag rörande avlöningsanslag för anstalterna för budgetåret 1943/44.

Styrelsen har till en början framlagt förslag om inrättande vid anstalterna av en särskild sinnessjukavdelning. Styrelsen anför härom.

Enligt gällande bestämmelser kunde socialstyrelsen till alkoholistanstalten å Svartsjö hänvisa särskilt svårskötta alkoholister. Detta hade medfört, att alkoholistklientelet på Svartsjö till övervägande del utgjordes av i psykiskt hänseende påtagligt defekta alkoholmissbrukare. Vid en år 1938 på initiativ av lösdriverilagstiftningskommittén av leg. läkarna G. Adell och G. Jonsson företagen psykiatrisk undersökning omfattande 120 internerade, av vilka 81 varit intagna såsom tvångsarbetare och 39 såsom alkoholister, hade erhållits följande resultat. Endast 3 fall (alla tvångsarbetare) av de undersökta hade icke företett några grövre psykopatologiska drag. Å de övriga fallen kunde såsom huvuddiagnos sättas intellektuell undermålighet i 24 fall, psykopati i 78 fall, genom åderförkalkning, senila hjärnförändringar och yttre våld uppkommen hjärnskada i 6 fall samt sinnessjukdomen schizofreni i 9 fall. Undersökarna hade ansett, att 14 av de undersökta skulle behövt intagas å imbecillanstalt och 29 å sinnessjukhus.

Styrelsens rådgivande psykiater, överläkaren vid Beckomberga sjukhus Fritz Wiesel, hade funnit sig i stort sett kunna bekräfta nämnda undersökningsresultat och funnit, att de flesta av de internerade vore i olika hänseenden psykiskt defekta. Åtskilligas sinnessstillstånd hade varit sådant att de måst hänvisas till intagning å sinnessjukhus eller anstalt för asociala imbecilla. Emellertid hade det i några fall på grund av den vid statens sinnessjukhus rådande platsbristen varit omöjligt att före interneringstidens utgång få den internerade överflyttad till sinnessjukhus och i de flesta av de övriga fallen hade en kortare eller längre väntetid förekommit. På grund härav och då för närvarande lämpliga anordningar saknades å Svartsjöanstalterna för vård av psykos, hade doktor Wiesel funnit erforderligt, att en sinnessjukavdelning inrättades därstädes. Å denna avdelning skulle vårdas dels sinnessjuka internerade i avvaktan på deras överförande till sinnessjukhus, dels psykopater, som på grund av sin psykiska abnormitet visat sig vara särskilt svårskötta.

Anstaltsstyrelsen, som i denna fråga samrått med medicinalstyrelsen, finge för sin del ansluta sig till doktor Wiesels mening och förordade sålunda att vid anstalterna inrättades en särskild avdelning för sinnessjuka. En sådan avdelning kunde lämpligen anordnas inom anstalternas slutna avdelning, vars översta våning utan större kostnader kunde apteras för ändamålet. Denna våning innehölle för närvarande, förutom ekonomiutrymmen, 22 enkelrum, fördelade med 10 rum på den ena och 12 rum på den andra sidan, och två större dagrum. Av dessa enkelrum kunde de förra användas för de i egentlig mening sinnessjuka, de senare för svårskötta psykopater. För vinnande av ett par övervakningssalar borde emellertid tre enkelrum på vardera sidan sammanslås genom mellanväggarnas borttagande. Därigenom skulle den fortgående övervakningen av dem, som vore i behov av sådan, underlättas samtidigt som möjlighet skulle vinnas till något större beläggning så att avdelningen skulle kunna mottaga sammanlagt 24 personer. Dagrummen skulle användas såsom arbetsalar för de patienter, som icke lämpligen kunde sysselsättas på slutna avdelningens verkstad.

Kostnaderna för de för ändamålet erforderliga ändringsarbetena hade beräknats till 1,000 kronor.

Den nya sinnessjukavdelningen skulle medföra behov av viss förstärkning av anstalternas personal. Enär övervakning å avdelningen borde vara anordnad dygnet runt och då minst en vårdare borde finnas där även under personalens måltidstimmar, erfordrades för ändamålet fem nya förmansbefattningar. Dessa

befattningar torde tills vidare bära upptagas å extra ordinarie stat. För kompetens till befattningarna måste krävas genomgången utbildning i sinnessjukvård. Avlöningskostnaderna för de nya befattningshavarna kunde — fränsett rörligt tillägg och kristillägg — uppskattas till i runt tal 12,100 kronor.

Anstaltsstyrelsen, som härefter övergått till en beräkning av de olika anslagsposterna i den för anstalterna gällande avlöningsstaten, framhåller härvid till en början, att kostnaderna under posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän kunde uppskattas till i runt tal 188,400 kronor, därav 152,400 kronor för avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat och 36,000 kronor för avlöningar till tjänstemän å övergångsstat. Styrelsen tillägger emellertid, att vid denna beräkning hänsyn icke tagits därtill, att den ene av de två å övergångsstat uppförda uppsyningsmännen kunde antagas komma att lämna anstalterna redan under innevarande budgetår samt att även bortsett därifrån anledning finnes att förmoda, att antalet befattningshavare å övergångsstat skulle nedgå. Styrelsen har därför föreslagit, att ifrågavarande anslagspost måtte för nästa budgetår upptagas till 180,000 kronor eller samma belopp, vartill posten upptagits för löpande budgetår.

Även anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har styrelsen upptagit till oförändrat belopp, alltså till 8,700 kronor.

Beträffande posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal anför styrelsen, att utgifterna under denna post under budgetåret 1941/42 uppgått till omkring 60,000 kronor. Den höga belastningen berodde på att anstaltspersonalen i stor omfattning varit inkallad till militärtjänstgöring. Med hänsyn till militärinkallelserna har styrelsen ansett sig bära beräkna motsvarande utgifter för nästa budgetår till 58,100 kronor. Härvid hava icke medräknats kostnaderna för de föreslagna nya förmansbefattningarna å den ifrågasatta sinnessjukavdelningen. Då för sistnämnda ändamål skulle erfordras ett belopp av 12,100 kronor, har posten upptagits till 70,200 kronor.

Utgifterna för rörligt tillägg hava beräknats till 37,500 kronor.

De sammanlagda avlöningskostnaderna hava alltså av styrelsen uppskattats till $(180,000 + 8,700 + 70,200 + 37,500)$ 296,400 kronor.

Över anstaltsstyrelsens framställning har *socialstyrelsen* den 4 november 1942 avgivit utlåtande.

Socialstyrelsen erinrar till en början, hurusom den närmaste ledningen av verksamheten vid alkoholistanstalten å Svartsjö vore anförtrodd åt en ordinarie assistent av 2:a klass med placering i lönegraden A 18. Denne assistent hade — anför styrelsen vidare — under flera år till sin hjälp haft en extra ordinarie assistent, men sistnämnda assistenttjänst hade från och med ingången av budgetåret 1941/42 indragits. Under hänvisning bland annat därtill att antalet alkoholister vid Svartsjö under senare tid avsevärt ökats, har socialstyrelsen funnit den för alkoholistanstalten avsedda personalen otillräcklig samt hemställt, att en extra ordinarie assistenttjänst ånyo måtte inrättas, vilkens innehavare skulle få till uppgift att biträda omförmälde ordinarie assistent.

Med anledning av anstaltsstyrelsens förslag om inrättande av en särskild

sinnessjukavdelning vid Svartsjöanstalterna framhåller socialstyrelsen först, att den rationellaste lösningen av frågan om beredande av vård åt psykopater och psykiskt sjuka individer av hithörande slag skulle vara inrättandet av en specialanstalt för hela detta klientel. Denna anstalt borde ha medicinsk ledning och medicinsk regi, intagningsgrunderna för klientelet borde vara av både social och medicinsk natur och vårdtiden borde i varje särskilt fall bestämmas med hänsyn till såväl sociala som medicinska faktorer. Socialstyrelsen hade för avsikt att efter erforderlig utredning bringa detta spörsmål under Kungl. Maj:ts prövning.

Under påpekande av att det låge i vida fältet, när en dylik specialanstalt kunde komma till stånd, anför socialstyrelsen vidare i huvudsak följande.

I avbidan på att berörda specialanstalt för psykopater bleve inrättad, vore det även enligt socialstyrelsens uppfattning angeläget, att provisoriska anordningar vidtoges för att avhjälpa de värsta av de olägenheter, som följde med rådande förhållanden. Ett genomförande av anstaltsstyrelsens förslag skulle i varje fall medföra en beaktansvärd förbättring i fråga om Svartsjöanstalternas möjligheter att omhändertaga ifrågasvarande klientel på ett sätt, som motsvarade den i vårt land gällande rättsuppfattningen. Förslaget hade vidare den jämförelsevis ringa ekonomiska räckvidd, som utgjorde en förutsättning för att ett provisorium skulle kunna övervägas.

Socialstyrelsen kunde emellertid icke underlåta att ge uttryck för sin uppfattning att anstaltsstyrelsens utredning vore alltför knapphändig för att läggas till grund för ett förslag i frågan. Detta omdöme gällde i första hand den nya avdelningens allmänna karaktär och ändamål. Det vore nämligen icke fullt klart, huruvida densamma vore avsedd allenast för tillfällig vård åt vissa av anstaltens vårdtagare, när dessa vore särskilt irriterade och ömtåliga, eller om den skulle fungera såsom en verklig sinnessjukavdelning och kunna lämna vård även för längre tid åt vårdbehövande sinnessjuka och svårt abnorma individer. Anstaltsstyrelsen syntes dock närmast ha avsett det senare alternativet. Enligt anstaltsstyrelsens framställning skulle nämligen på avdelningen vårdas dels sådana av anstaltens vårdtagare, som på grund av sin psykiska abnormitet visat sig särskilt svårskötta, dels även sådana, som vore i behov av vård på sinnessjukhus eller imbecillanstalt, i avbidan på att plats bereddes på sådan vårdanstalt. Detta senare alternativ, till vilket socialstyrelsen obetingat anslöte sig, förutsatte emellertid uppenbarligen särskilda föreskrifter rörande kvarhållande å avdelningen av dessa vårdbehövande utöver maximitiden enligt alkoholistlagen, därest vid utgången av denna tid plats å sinnessjukhus eller imbecillanstalt icke kunnat beredas vederbörande. För tvångsarbetsarnas del föreläge sådan föreskrift i lösdrivarlagen.

Vad beträffade avdelningens personal hade socialstyrelsen den uppfattningen, att det av anstaltsstyrelsen angivna antalet vårdare, nämligen fem, vore otillräckligt. Det vore ju fråga om vårdtagare, vilka behövde stå under övervakning dygnet runt. Enligt anstaltsstyrelsens förslag skulle proportionen mellan vårdbehövande och vårdpersonal utgöra 24:5, d. v. s. ett jämförelsetal föga understigande 5. Detta tal vore väsentligt högre än det tal, som numera tillämpades inom sinnessjukvården för klientel av jämförligt slag och detta trots att denna avdelning vore jämförelsevis liten och personalbehovet därför relativt stort.

Socialstyrelsen ansåge det vidare ofrånkomligt, att vid avdelningen funnes en uppsyningsman eller föreståndarinna, som hade ansvaret för den dagliga vården av de på avdelningen omhändertagna och närmast förestode den övriga vårdpersonalen.

Anstaltsstyrelsen hade icke angivit hur läkarvården vid sinnessjukavdelningen skulle ordnas. För närvarande ombesörjdes den psykiatriska vården vid Svartsjöanstalterna av en rådgivande psykiater, vilken regelbundet besökte anstalterna blott en gång i månaden. Det vore icke möjligt att på detta sätt handhava läkarvården å sinnessjukavdelningen. En framkomlig utväg vore, att den för kroppssjukvården vid anstalterna anställde läkaren, vilken även hade psykiatrisk utbildning och tidigare handhaft all läkarvård därstädes, finge åläggande att även ombesörja läkarvården å sinnessjukavdelningen. Genom en dylik anordning skulle på ett tillfredsställande sätt söras för att läkare funnes till hands vid uppkommande behov av överflyttning av vårdbehövande till sinnessjukavdelningen.

Under hänvisning till det anförda har socialstyrelsen förklarat, att styrelsen kunde tillstyrka anordnandet vid Svartsjöanstalterna av en särskild sinnessjukavdelning endast under förutsättning att avdelningen erhöle tillräcklig personal med nödig kompetens, däribland en befälsperson (uppsyningsman eller föreståndarinna) samt att läkarvården vid avdelningen ordnades på ett tillfredsställande sätt.

Medicinalstyrelsen, som yttrat sig i ärendet den 24 november 1942, har tillstyrkt förslaget om inrättande av en särskild sinnessjukavdelning. Styrelsen utgår från att avdelningen skulle icke blott kunna tillfälligtvis bereda vård för sinnesoroliga interner utan även vara så utrustad, att därstädes under längre tidsperioder skulle under medicinsk regim kunna omhändertagas psykopater eller på annat sätt psykiskt sjuka interner, vilka icke lämpa sig för vård tillsammans med det övriga klientelet. Styrelsen framhåller vidare, att Kungl. Maj:t med hänsyn därtill ävensom till det förhållandet att ett kvarhållande å avdelningen jämväl efter fastställd interneringstid å Svartsjö under vissa förhållanden kunde prövas ofrånkomligt syntes böra jämlikt 4 § sinnessjuklagen den 19 september 1929 förordna, att avdelningen skulle vara sinnessjukhus.

Beträffande personalen å sinnessjukavdelningen förordar medicinalstyrelsen, att densamma i förhållande till anstaltsstyrelsens förslag utökas med en i sinnessjukvård skolad sköterska. Styrelsen hänvisar vidare till att anstalterna disponerade såväl en på platsen boende läkare som en högt kvalificerad rådgivande psykiater, vilken vore medlem av anstaltsstyrelsen. Det kunde därför förutsättas, att den erforderliga läkarvården å avdelningen skulle kunna bestridas på ett tillfredsställande sätt. Det syntes böra ankomma på anstaltsstyrelsen att bestämma, huru arbetet mellan de båda läkarna lämpligen skulle fördelas.

Med anledning av vad socialstyrelsen och medicinalstyrelsen i ärendet anført har *anstaltsstyrelsen* den 29 december 1942 avgivit utlåtande.

Anstaltsstyrelsen anför däri, att styrelsen givetvis gärna skulle se, att den från och med budgetåret 1941/42 indragna extra ordinarie assistentbefattningen ånyo bleve inrättad men att styrelsen med hänsyn till den försämring av det statsfinansiella läget, som undan för undan ägt rum, dittills icke ansett sig kunna framlägga förslag i ämnet.

Rörande syftet med den ifrågasatta sinnessjukavdelningen ävensom rörande

behovet av personal för densamma har anstaltsstyrelsen uttalat sig på följande sätt:

Med sitt förslag om inrättande vid Svartsjö av en sinnessjukavdelning hade anstaltsstyrelsen endast åsyftat att utan större omgång och kostnader tillskapa en för interneringstiden avsedd förbättrad vårdform för sådana internerade, som rätteligen borde vårdas å sinnessjukhus eller imbecillanstalt men för vilka på grund av platsbristen icke kunnat beredas utrymme å sådana anstalter. Dylika interners sammanförande å en särskild avdelning skulle jämväl medföra vissa lättnader i övervakningshänseende. I motsats till vad socialstyrelsen syntes antaga hade avsikten sålunda ej varit att inrätta någon med sinnessjukhus jämförlig sinnessjukavdelning. Anstaltsstyrelsen hade därför under rådande statsfinansiella förhållanden icke ansett oundgängligen nödvändigt att enbart för denna avdelning anställa någon person i befälsställning utan räknat med att behovet därutinnan skulle tillgodoses genom den uppsyningsman, som tjänstgjorde å den slutna avdelningen i dess helhet. Självfallet skulle anstaltsstyrelsen emellertid med tillfredsställelse hälsa inrättandet av en för avdelningen ifråga avsedd befattning i befälsställning. För ändamålet torde det dock vara till fyllest med en i sinnessjukvård utbildad förste förman.

Med anledning av vad socialstyrelsen anfört rörande läkarvården vid sinnessjukavdelningen har anstaltsstyrelsen åberopat vad medicinalstyrelsen i ämnet anfört.

Innan jag ingår på en prövning av anstaltsstyrelsens förevarande framställning, får jag erinra, att Svartsjö numera på därom av fängvårdsstyrelsen gjord hemställen provisoriskt tagits i bruk jämväl för fängvårdsändamål. Beslut i ämnet har fattats av Kungl. Maj:t den 27 november 1942. Beslutet, som tillkommit på grund av den starka stegringen i antalet fångar och det därigenom uppkomna behovet att utöka antalet platser å statens fängvårdsanstalter, innehåller bland annat följande.

Vid tvångsarbets- och alkoholistanstalerna å Svartsjö skulle från och med den 1 december 1942 till och med den 30 juni 1943 anordnas en avdelning för verkställighet av straffarbete och fängelsestraff benämnd »straffanstalten å Svartsjö». Till nämnda straffanstalt skola företrädesvis hänvisas fångar med kompetens att utföra jordbruks- och skogsarbete. Direktören vid tvångsarbets- och alkoholistanstalerna skall vara styresman jämväl för straffanstalten. Fängvårdsstyrelsen skall, efter samråd med styrelsen för tvångsarbets- och alkoholistanstalerna, för straffanstaltens räkning förordna erforderligt antal befattningshavare. Dessa befattningshavare skola avlönas av det under andra huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till fängvårdsanstalterna: avlöningar.

Det har vid fattandet av detta beslut förutsatts, att vid straffanstalten å Svartsjö skulle kunna till en början mottagas 100 fångar men att vid behov längre fram antalet fångar därstädes skulle kunna ökas till 150.

Jag får vidare erinra, att vid uppskattningen i årets statsverksproposition av medelsbehovet för budgetåret 1943/44 under anslaget till fängvårdsanstalterna: avlöningar chefen för justitiedepartementet (se andra huvudtiteln, punkten 38) utgått från att straffanstalten å Svartsjö skulle tills vidare vara

*Departements
chefen.*

i bruk samt att därstädes skulle under nästa budgetår komma att inrymmas upp till 150 fångar. Chefen för nämnda departement har vidare räknat med att fyra av de för närvarande å tvångsarbets- och alkoholistanstalternas å Svartsjö övergångsstat kvarstående befattningshavarna, nämligen 1 assistent av 1:a klass, 1 uppsyningsman och 2 förste förmän skulle tagas i anspråk för straffanstaltens räkning. I anslutning härtill har i statsverkspropositionen föreslagits, att nämnda fyra befattningar skulle från och med den 1 juli 1943 överföras till fångvården, därvid de — dock delvis med ändrade tjänstebeteckningar — skulle under rubriken tjänstemän å övergångsstat uppföras i personalförteckningen för fångvårdsanstalterna.

Jag övergår härefter till spørsmålet om beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår för avlöningar till befattningshavare vid tvångsarbets- och alkoholistanstalterna å Svartsjö.

Till en början vill jag framhålla, att antalet vid Svartsjö intagna alkoholister enligt vad jag inhämtat på sistone avsevärt ökat. Medan genomsnittsbeläggningen vid alkoholistanstalten under tiden 1 september 1941—30 juni 1942 utgjorde 104, har densamma sålunda för tiden 1 juli 1942—31 januari 1943 stigit till omkring 125. Med hänsyn härtill kunde ett bifall till socialstyrelsens förslag om anställande av en extra ordinarie assistent med uppgift att biträda vid vården av de intagna alkoholisterna synas motiverat. Då det emellertid ännu är ovisst, om den ökade beläggningen kommer att fortbestå, samt det rådande läget manar till återhållsamhet i fråga om inrättande av nya befattningar, anser jag mig icke för närvarande böra tillstyrka den ifrågasatta personalförstärkningen.

Vad härefter angår anstaltsstyrelsens förslag om inrättande vid Svartsjö av en särskild sinnessjukavdelning skulle enligt förslaget för ändamålet tagas i anspråk den övre våningen i den slutna avdelningen, i vilken våning skulle kunna inrymmas 24 vårdtagare. Å sinnessjukavdelningen skulle vårdas dels sådana internerade, som rätteligen borde erhålla vård å sinnessjukhus eller sinnesslöanstalt men på grund av rådande platsbrist icke kunde omedelbart överföras till dylika anstalter, dels ock sådana internerade, som — utan att vara sinnessjuka eller sinnesslöa — företedde sådan grad av psykisk abnormitet, att deras skötsel erbjöde särskilda svårigheter. Med hänsyn till beskaffenheten av det klientel, som intages å Svartsjö, synes ett stort behov av en sinnessjukavdelning därstädes föreligga. Genom tillkomsten av densamma skulle vinnas ej blott att de å avdelningen intagna erhöle en mera tillfredsställande vård än som hittills kunnat lämnas utan även att möjligheterna att i erforderlig utsträckning övervaka övriga interner förbättrades. På grund av det anförda och då den av socialstyrelsen berörda frågan om anordnande av en särskild psykopatanstalt icke för närvarande är aktuell, tillstyrker jag anstaltsstyrelsens förslag om anordnande vid Svartsjö av oförmälda sinnessjukavdelning. I likhet med anstaltsstyrelsen utgår jag från att avdelningen icke skall få karaktär av sinnessjukhus i egentlig mening. Något kvarhållande å avdelningen av alkoholister efter interneringstidens slut bör därför icke kunna ifrågakomma. Avdelningen synes lämpligen kunna förläggas till övervåningen i den slutna avdelningen, vilken — såsom fram-

går av det föregående — kan för en jämförelsevis ringa kostnad iordningställas för ändamålet.

Å sinnessjukavdelningen torde i överensstämmelse med anstaltsstyrelsens förslag böra anställas 5 förmän. Såsom förman vid avdelningen bör endast kunna anställas person, som erhållit erforderlig utbildning i sinnessjukvård. Förmännen böra lämpligen placeras i lönegraden Ex 6. Då befälsrätten över förmännen torde kunna utövas av den uppsyningsman, vilken finnes anställd för den slutna avdelningen i dess helhet, lärers behov av särskild befälsperson å sinnessjukavdelningen icke erfordras. Jag avstyrker därför socialstyrelsens förslag om anställande av en dylik befattningshavare. Ej heller synes det mig påkallat att — på sätt medicinalstyrelsen ifrågasatt — vid avdelningen anställa en sjuksköterska. Vad beträffar läkarvården vid avdelningen torde densamma kunna ombesörjas dels av den för kroppssjukvården vid anstalterna anställde läkaren, vilken — enligt vad som framgår av den lämnade redogörelsen — äger psykiatrisk utbildning, dels ock av anstalternas rådgivande psykiater. Närmare bestämmelser rörande det sätt, varpå arbetet mellan dessa läkare bör uppdelas, torde det, i mån av behov, få ankomma på anstaltsstyrelsen att meddela.

I betraktande av den knapphet på bevakningspersonal, som för närvarande är rådande vid Svartsjö, torde inrättandet av de föreslagna förmansbefattningarna icke kunna föranleda minskning av antalet förmän å övriga avdelningar.

De olika anslagsposterna i avlöningsstaten för tvångsarbets- och alkoholistanstalterna å Svartsjö torde för nästa budgetår få beräknas på följande sätt.

Av de tjänstemän å övergångsstat, som för närvarande äro upptagna i den för tvångsarbets- och alkoholistanstalterna å Svartsjö fastställda personalförteckningen, skulle, vid bifall till vad som under andra huvudtiteln (punkten 38) föreslagits i 1943 års statsverksproposition, 1 assistent av 1:a klass, 1 uppsyningsman och 2 förste förmän överflyttas till fångvårdsanstalterna. Enligt vad jag inhämtat åtnjuter vidare 1 uppsyningsman å övergångsstat tjänstledighet och avstår därunder samtliga honom tillkommande avlöningsförmåner. För sistnämnde befattningshavare behöver icke beräknas några avlöningsmedel men befattningen torde tills vidare böra kvarstå i personalförteckningen. För avlöning till befattningshavare å övergångsstat torde för nästa budgetår få avses ett belopp av i runt tal 19,000 kronor. Då för avlöning till anstalternas tjänstemän å ordinarie stat för samma tid synes böra beräknas ett belopp omkring 151,000 kronor, kan anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän upptagas till 170,000 kronor.

Beträffande posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ifrågasätter jag icke någon ändring. Jag föreslår alltså, att posten beräknas till 8,700 kronor.

Posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har av anstaltsstyrelsen — fränsett kostnaderna för avlöning till personalen för den föreslagna sinnessjukavdelningen — föreslagits höjd från 47,000 kronor till 58,100 kronor. Höjningen har motiverats med den höga belastning å posten, som förekommit under sistförflutna budgetår. Då sagda belastning till stor del är att hänföra till de omfattande militärinkallelser, som under

budgetåret ägt rum, och hänsyn till dylika inkallelser icke bör tagas vid postens uppskattning, synes det av anstaltsstyrelsen beräknade beloppet vara onödigt högt. Även om man bortser från de merkostnader, som följa av inkallelserna till militär tjänstgöring, synes emellertid det nuvarande beloppet vara alltför knappt tilltaget. Jag förordar därför, att för ändamålet nu avses 50,000 kronor. Härtill får läggas vad som erfordras för avlöning till de 5 extra förmän, vilka enligt mitt förslag skulle anställas vid sinnessjukavdelningen. Denna avlöningskostnad kan uppskattas till i runt tal 11,500 kronor. Nu förevarande anslagspost torde alltså böra beräknas till 61,500 kronor. Posten torde även för nästa budgetår böra i staten upptagas med förslagsvis beräknat belopp.

Posten till rörligt tillägg torde få upptagas till 33,800 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för avlöningar torde alltså för nästa budgetår kunna uppskattas till (170,000 + 8,700 + 61,500 + 33,800) 274,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes:

Personalförteckning.		Lönegrad
Befattning		
Tjänstemän å ordinarie stat.		
1 direktör		A 27
1 assistent och redogörare		A 21
1 assistent av 2:a klass		A 18
1 lantbruksinspektör		A 18
1 trädgårdsmästare		A 12
2 uppsyningsmän		A 10
6 förste förmän		A 8
2 yrkesmästare av 2:a klass		A 8
32 förmän		A 6
Tjänstemän å övergångsstat.		
1 pastor och förste lärare		A 24
1 kamrerare		A 22
1 uppsyningsman		A 10
1 förste förman		A 8;

Anm. Tjänsten som assistent och redogörare skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde kamreraren kvarstår i tjänst.

dels godkänna följande avlöningsstat för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	170,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	8,700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	61,500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	33,800
		Summa förslagsanslag kronor 274,000;

dels ock till Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av ..... kronor 274,000

2:o) Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Omkostnader, *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1941/42	210,000	210,000
1942/43	209,000	—
1943/44 (<i>förslag</i>)	237,000	—

Den 24 april 1942 har Kungl. Maj:t fastställt omkostnadsstat för anstalterna, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	700
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1,500
3. <i>Expenser, förslagsvis</i>	»	59,500
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	147,300
		Summa kronor 209,000

I omkostnadsstaten har huvudposten till övriga utgifter uppdelats på ett flertal delposter. Beträffande denna fördelning får jag hänvisa till statsliggaren för innevarande budgetår s. 215. Av det för *expenser* upptagna beloppet hava 55,000 kronor avsetts för bränsle, lyse och vatten samt 4,500 kronor för övriga *expenser*.

I skrivelse den 26 augusti 1942 har *anstaltsstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för nästa budgetår för omkostnader för ifrågavarande anstalter.

Anstaltsstyrelsen hemställer däri, att posterna till sjukvård m. m. åt befattningshavare, till reseersättningar och till *expenser* måtte för nästa budgetår upptagas till oförändrade belopp, alltså till respektive 700, 1,500 och 59,500 kronor.

Posten till övriga utgifter upptages av anstaltsstyrelsen till 186,300 kronor, vilket innebär en höjning med 39,000 kronor. Höjningen, varav ett belopp av 36,000 kronor faller på delposten utspisning, sammanhänger delvis därmed att anstaltsstyrelsen ansett sig böra uppskatta medeltalet in-

tagna vid anstalterna under nästa budgetår till 170, medan man vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår räknat med en medelbeläggning av 160 internerade. Emellertid har anstaltsstyrelsen jämväl räknat med avsevärt ökade utspisningskostnader per person och dag. Vidare har såsom följd av förslaget om inrättande vid den slutna avdelningen av en sinnessjukavdelning föreslagits en höjning av 1,000 kronor av delposten till underhåll av byggnader.

De sammanlagda omkostnaderna för nästa budgetår hava alltså av anstaltsstyrelsen uppskattats till (700 + 1,500 + 59,500 + 186,300) 248,000 kronor.

Socialstyrelsen, som avgivit utlåtande i ärendet den 4 november 1942, har däri — under förmälan, att antalet internerade vid alkoholistanstalten å Svartsjö, som den 1 oktober 1941 utgjort 97, den 1 oktober 1942 stigit till 124 — uttalat, att det kunde befaras, att den totala genomsnittsbeläggningen vid tvångsarbets- och alkoholistanstalterna under nästa budgetår skulle komma att bli högre än anstaltsstyrelsen beräknat.

*Departements-
chefen.*

Till en början vill jag erinra, att Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 27 november 1942 angående inrättande vid Svartsjö för tiden 1 december 1942 — 30 juni 1943 av en straffanstalt, avsedd för minst 100 fångar, bland annat innehåller vissa bestämmelser rörande sättet för bestridande av omkostnaderna vid straffanstalten. I sådant hänseende föreskrives, att kostnaderna för vård och underhåll av de å Svartsjö intagna fångarna skola förskottsvis bestridas av tvångsarbets- och alkoholistanstalterna och i dessa anstalters räkenskaper särskilt bokföras samt vid budgetårets utgång ersättas av fångvårdsstyrelsen utom såvitt angår kostnader dels till arbetspremier åt fångarna, dels ock till expenser, vilka kostnader skola slutligt belasta tvångsarbets- och alkoholistanstalternas omkostnadsanslag. Vid beräkningen av sistnämnda anslag för budgetåret 1943/44 torde man hava att utgå från att motsvarande bestämmelser skola gälla även under nämnda budgetår.

Vad härefter angår beläggningen å tvångsarbets- och alkoholistanstalterna framgår av det föregående, att antalet internerade å alkoholistanstalten på senare tid stigit betydligt. Detsamma har icke varit fallet beträffande tvångsarbetarna, som tvärtom nedgått något i antal. Då, enligt vad jag inhämtat, den sammanlagda genomsnittsbeläggningen vid anstalterna under tiden 1 juli 1942—31 januari 1943 utgjort omkring 170 internerade, finner jag mig i likhet med anstaltsstyrelsen vid beräkningen av förevarande omkostnadsanslag böra utgå från denna siffra.

Mot anstaltsstyrelsens beräkningar av utgifterna för sjukvård m. m. åt befattningshavare och för reseersättningar har jag icke något att erinra. Jag uppskattar alltså dessa poster till 700 kronor respektive 1,500 kronor.

Under anslagsposten till expenser är med hänsyn till Kungl. Maj:ts beslut rörande straffanstalten å Svartsjö att räkna med avsevärt ökade kostnader för bränsle, lyse och vatten. På grund härav torde posten böra upptagas till 66,500 kronor. Jag avser härvid 62,000 kronor för bränsle m. m. samt 4,500 kronor för övriga expenser.

Vad angår posten till övriga utgifter anser jag mig icke böra räkna med lika stor stegring av utspisningskostnaderna för dag och portion som anstaltsstyrelsen. I följd härav läser delposten till utspisning — som för närvarande är upptagen till 67,200 kronor men av anstaltsstyrelsen föreslagits höjd till 103,000 kronor — icke behöva upptagas till högre belopp än 80,000 kronor. Beträffande övriga hithörande delposter ansluter jag mig väsentligen till anstaltsstyrelsens förslag. Dock förordar jag — såsom konsekvens av Kungl. Maj:ts beslut beträffande sättet för bestridande av omkostnaderna för straffanstalten — att delposten till arbetspremier för handräckning, vilken av anstaltsstyrelsen beräknats till 13,000 kronor, höjes till 15,000 kronor. Posten till övriga utgifter bör enligt mina beräkningar uppskattas till 168,300 kronor.

Omkostnaderna torde således kunna beräknas på sätt framgår av följande sammanställning:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	700
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1,500
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	66,500
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	168,300
	<u>Summa kronor</u>	<u>237,000</u>

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av ..... kronor 237,000

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda under punkterna 1:o) och 2:o) med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Bucht.